

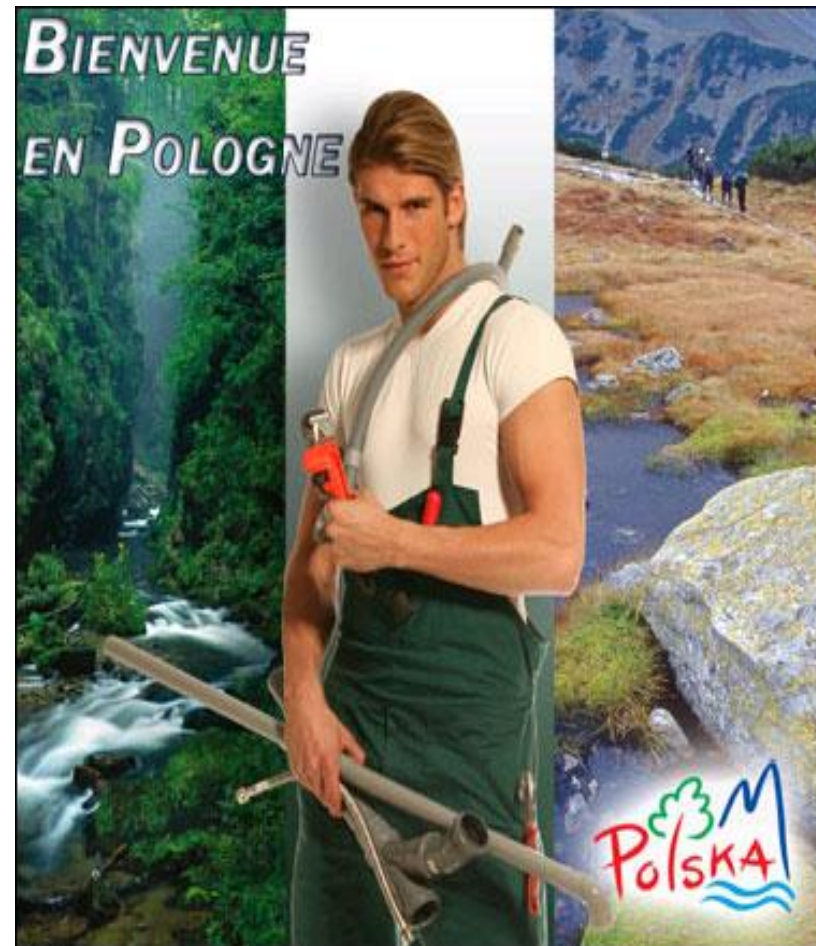

Grenseløst husarbeid

Kristin Alsos og Line Eldring
8.mars, Fafo

Den nye arbeidsinnvandringen

- EU-utvidelsene i 2004 og 2007 åpnet grensene mellom svært ulike arbeidsmarkeder
- Stor mobilitet av arbeidskraft – anslag 2-4 millioner personer fra øst til vest
- Migrasjon fra nye EU-land til Norge: Mer enn 150 000 arbeidstillatelser + 140 000 fornyelser + stort antall utstasjonerte og tjenesteytere + uregistrerte

Problemstillinger

- Sterk økning i tilbudet av personer som ønsker å jobbe med renhold i private hjem – og i etterspørselen; ”hushjelpens” tilbakekomst?
- Under hvilke vilkår utføres arbeidet, hvordan reguleres vilkårene, og hvordan kan de reguleres?

Hvem er de nye hushjelpene? (Oslo 2006)

- Kvinner, gjennomsnittsalder 32 år
- To tredjedeler hadde ikke barn, verken i Norge eller Polen
- En tredjedel hadde ektemann eller partner i Norge
- 24 % høyere utdanning, 38 % faglært, 38 % ufaglært
- Ingen hadde arbeidet med renhold i Polen. Halvparten var arbeidsledige da de forlot Polen
- Bare 17 prosent arbeidet legalt i Norge

”En særskilt lovgivning for husarbeidet eksisterer ennu bare i få land (..). Tariffavtaler kan vanskelig opprettes på dette område (..). Ellers er det i de fleste land ingen egentlig lovgivning. Den som finnes er av så gammel dato at den er lite brukbar.”

(Norges Offisielle Statistikk. IX. 146, Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer, Oslo 1938 s. 2)

Historisk tilbakeblikk på lovregulering av hushjelpsarbeid

- Arbeidsvernslovgivning for industriarbeidere vokste frem mot slutten av 1800-tallet.
- 1948: Hushjelpsloven vedtatt – opphevet i 2002
- Evaluering av hushjelploven
 - Loven betød lite for hushjelpers arbeidsvilkår
 - Vanskelig å regulere privatsfæren
 - Lovteksten lite tilgjengelig for målgruppa
 - Loven skulle ivareta motstridende interesser – og få sanksjonsmuligheter for hushjelpene

(Aubert, Eckhoff, Sveri (1952))

Dagens regulerings situasjon

- Regelverket skiller mellom arbeidstakere og selvstendige
- Arbeidsmiljøloven gjelder i begrenset grad
- Ingen minstelønn eller allmenngjorte tariffavtaler
- 2004-2009: Krav til "norsk" lønn og heltidsarbeid for borgere fra de nye EU-landene for å få arbeidstillatelse
- Fortsatt svært vanskelig å kontrollere og regulere arbeid i husholdene

Lønns- og arbeidsvilkår blant de polske hushjelpene (2006)

- 86 prosent oppga å være selvstendig næringsdrivende/selvsysselsatte, altså ikke arbeidstakere
- Så å si ingen hadde arbeidskontrakt, fikk feriepenger eller pensjonsrettigheter
- Gjennomsnittlig timelønn/medianlønn: 105/100 kroner
 - Men høy grad av undersysselsetting
- Svært få betalte skatt
- 10-20 prosent oppga å ha gjort farlig arbeid, blitt behandlet dårlig eller opplevd seksuell trakassering eller ærekrenkende atferd

Mulige reguleringer og tiltak

- Allmenngjøring av tariffavtale/minstelønn
 - Ja, mulig – men vil bare løse en flik av problemet – og bare for ansatte
 - Kan virke normdannende også ift selvstendig næringsdrivende?
- Skattefradrag for utgifter til tjenester som leveres til hushold (hjemmeservicetjenester)
 - Alternativ; gi fradragsretten til tjenestetilbyderen (hushjelpen) heller enn tjenestekjøperen?
- Minstepris
 - Nytt virkemiddel i en slik sammenheng, men kan antagelig gjennomføres med hjemmel i Pristiltaksloven

www.fafo.no/Oestforum